

Javaslat a

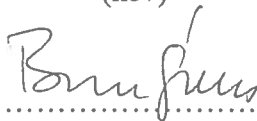
„Ország Lászlóné, Dékány Katalin lószőr ékszerei”

Kunszentmártoni Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Dr. Barna Gábor

.....
(név)

.....
(aláírás)

Kunszentmárton, 2019. október 10.

.....
(település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Barna Gábor

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Barna Gábor

Levelezési cím: **5440 Kunszentmárton, Városi Könyvtár**

Telefonszám: 56/461-052

E-mail cím: 20/9206122

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

()

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Kunszentmárton

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

települési tájegységi megyei magyar értéktár külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A lószőrből készített tárgyaknak a néprajzi irodalomban gazdag emléke van. Készítői elsősorban a lovakkal foglalkozók: csikósok, kocsisok voltak. A szinte elszakíthatatlan lószőrből sok hasznos tárgyat készítettek: kötél, béklyó, ostor vagy kalapra álladzó De készültek olyan tárgyak is, amelyek dísz tárgyként is szolgáltak: pl. tűtartók, amelyeknek régészeti emléküik is föllelhető. A lószőrt a szitások használták még szitafeneket készítéséhez, azt maguk szőtték. Ilyen szövőszéket őriz a kunszentmártoni múzeum gyűjteménye is. A magyar díszítőművészetnek pedig egyik alig ismert, méltatlanul mellőzött ága a lószőrrekszer készítés. Hiszen a lószőrből gyűrűket, óraláncokat, nyakláncokat, függőket is készítettek. Múzeumi gyűjteményeink országosan is több értékes tárgyat őriznek ebből a körből.

Elsősorban a ló farokszőrét használták és használják, amely erős, hajlékony, felülete fénye és színezés nélkül is változatos.

A lószőrrekszer készítés nagymestere Bodrogi Sándor (1912-1990) nagykátai népművész volt, aki elnyerte a „népművészet mestere” címet, s aki a Smuta Kálmánné által szervezett Tiszakürti Alkotótábornak éveken keresztül résztvevője volt. A lószőrfontást és a lószőrrekszer készítés nagy ügyességet és türelmet kívánó munkáját itt sajátította el tőle

Országné Dékány Katalin, aki zsúrizett alkotásaival később elnyerte a népi iparművész címet.

A lószőrészes készítéshez formafákat kell kialakítani, amit maga az alkotó készít el. Erre helyezi fel különböző hurkolási technikákkal és az azt kiegészítő sodrással az előkészített szőrt. A lószőrfontokhoz különböző kiegészítő anyagokat is használhatnak (gyöngy, csont, stb.).

5. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Országné Dékány Katalin népi iparművész évtizedek munkájával örzi és továbbfejleszti a Bodrogi Sándortól tanultakat. Invenciózus, új ötletek és formai megoldások egész sorát alkotta meg ékszerei kapcsán. Továbbvívője egy alig néhány népi iparművész által művelt hagyományos népművészeti ágak. Érdemes volna minden rendelkezésre álló kommunikációs felület kihasználni alkotásainak népszerűsítésére, s Kunszentmártonhoz kötésére. Ékszerei nagymértékben megfelelnek napjaink különböző divatirányzatainak, egyúttal pedig ébren tartói egy hagyományos kézműves művészetnek. Országné Dékány Katalin ékszereivel szerepelt a Mücsarnok Élő népművészet kiállításán is.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Viski Károly: Díszítőművészet. Lószőrmunka... In: Bátky Zsigmond - Györffy István – Viski Károly: A magyarság néprajza. Tárgyi néprajz II. Budapest, 1942. 252-256.

Flórián Mária: Ékszerek. In: Balassa Iván (szerk.) Magyar néprajz IV. Budapest, 1997. 719-728.

M. Szabó Mária: Országné Dékány Katalin lószőrfonó művész. Művészeti tárló, Budapest, 1987. 215-217.

Ország László – Országné Dékány Katalin: Lószőrből ékszer. A Kárpát-medence hímezett öröksége, Csengedi könyvek sorozat 3. Kunszentmárton, 2018.

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

Országné Dékány Katalin lószőr ékszereiről készített képek a „Ország László – Országné Dékány Katalin: Lószőrből ékszer. A Kárpát-medence himzett öröksége. Csengedi könyvek sorozat 3. Kunszentmárton, 2018. című könyvből származnak.

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:

A javaslatban és annak mellékleteiben szereplő saját készítésű fényképek további felhasználásához ezennel hozzájárulok.

A javaslatban és annak mellékleteiben szereplő nem saját készítésű fényképek az internet szabad elérésű oldalairól lettek letöltve, így azok a továbbiakban szabadon felhasználhatóak.

2019. *október 10.*

BARNA GÁBOR

.....
(név)

Barna Gábor

.....
(aláírás)

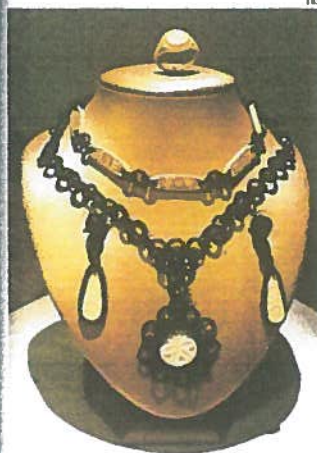

164.

108

165.

109

164. Az elő képen, fehér kőből készült garastörés, egykötés-kötés, kékű, kékű, gyűrű
165. Farsangi csomószerű jelű ékszergyűjtemény

VII. Mal ékszerek

VII.1. Gyűrű

149.

149.b.

150.

150.b.

150.c.

149. Fehér gyűrű csavart fejjel, csavart kúpos oldallal
149.b. Belső oldala
150. Hengeres fejű fehér gyűrű belsége
150.b. Hengeres fejű gyűrű
150.c. Hengeres fej rögzítése

170.

171.

170. Csipplakás fűtés fűtésű,
epálygony becsűl, fém alakúval
171. Fűtés fűtésű csomóval,
fűtés becsűl becsűl fűtésű,
laplakkú gombóval
172. Hérvárakid, hura,
kigyóba, gombos gombóval,
fűtésű pár (1980)
173. Fűtés fűtésű pár, fűtés
csalaggal, kgyóval fűtés, lőrés
gombóval 1979

172.

173.

104

174.

175.a.

175.b.

174. Makka, csarvorbóda
fűtésű, lécső gombóval
175.a. Karmos lécső ékített,
spordfűtésű fűtésű lécső oldala
175.b. Karmos lécső ékített,
spordfűtésű fűtésű, lécső oldala

176.

177.

176. 170. Fűtés fűtésű pár,
lécső karmos, lécső gombóval,
megoldással
177. Fűtés makka fűtésű pár,
lécsővel. (1981)

105

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Ország Lászlóné Dékány Katalin lószőr ékszerei c. értéktár-ajánláshoz

Országné Dékány Katalin népi iparművész különleges ékszereket készít, alapanyagul lószőr, melyből hurkolással szebbnél szebb darabokon munkálkodik. A férje, Ország László által megjelentetett „Lószőrből ékszert” című könyvből részletesen is megismerhető az ékszerkészítés folyamata.

Országné Deák Katalin a hetvenes évek végén kezdett el foglalkozni lószőrből készült ékszerek és tárgyak készítésével. Bodrogi Sándor, a népművészet mestere révén került kapcsolatba ezzel a különleges tevékenységgel. Szívesen alkalmaz természetes alapanyagokat. 1985-ben munkássága miatt hozta létre a Népi Iparművészeti Tanács a lószőrfonó kategóriát. Térbeli alakzatok, gömbök, cseppformák készíthetők a ló farkának szőréből, melyet az ékszerkészítő sokszor saját maga szerez be. A természetes színükkel pompázó, lószőrből készült ékszerek hónapok alatt készülnek el.

A kézműves remek és mesterremek díjas népi iparművész országosan számos, táborokban és különféle alkalmakkor tanítja a lószőr-ékszer-készítés alapjait.

A lószőr ékszerek a világon egyedülállóak, csak magyarok készítik ilyen módszerrel, (térbeli alakzatokból), csak itt a Kárpát-medencében.

Javaslom és támogatom Országné Dékány Katalin lószőr ékszereit a kunszentmártoni települési értéktár mellett a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Értéktárba is elhelyezni. Méltónak tartom arra is azokat, hogy a hungarikumok között szerepeljenek.

Kunszentmárton, 2019. 11. 19.

Kunszentmártoni Általános
Művelődési Központ
József Attila Környezeti
Intézményvezetője
1440 Kunszentmárton, Kőrös utca 47.

Louzing Lőrincz
/ támogató/

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Ország Lászlóné Dékány Katalin lószőr ékszerei c. értéktár-ajánláshoz

A kunszentmártoni népi iparművész ékszereinek minden elemét hagyományos kézműves módszerrel, lószőrből készíti.

Katalin munkáinak különleges alapanyaga az igavonásra nem használt állatok farokszőréből származik. A magyaron kívül más lószőrető népek mesterei készítenek szőrfonatokat, zablákat, háموkat, kötelet valamint iparművészeti jellegű karkötőket szőrből, azonban Ország Lászlóné technikája eltér ezektől. Szerte a világon páratlan a lószőr feldolgozás magyar díszítő módja, éveges, térbeli formákat kialakító, hurkolással készült ékszereket csak magyar kézművesek készítenek.

A művésznő lelkesen tanítja is a mesterségét, sok fiatalnak sikerült 40 év alatt az általa vezetett táborokban, képzésekben elsajátítania a különleges technikát.

Ország László szakírónak a közelmúltban jelent meg neje munkásságát részletesen bemutató könyve, melyből egyre többen ismerhetjük meg a speciálisan magyar díszítőmódot: a könyvben rögzített tudás igazi hungarikum.

Ez úton támogatom Ország Lászlóné Dékány Katalin munkásságának bekerülését a kunszentmártoni, a Jász-Nagykun-Szolnok megyei és a magyar értéktárba.

Kunszentmárton, 2019. 11. 19.

/támogató/